

30 We 32

ศิลปากร

นิตยสารของกรมศิลปากร กระทรวงศึกษาธิการ

ปีที่ ๓๒ เล่มที่ ๕ พฤศจิกายน-ธันวาคม ๒๕๓๑ ISSN 0125-0531

Silpakorn Journal Vol.32 No.5 November-December 1988

ฉบับประวัติศาสตร์โบราณคดีภาคเหนือตอนล่าง

: จารึกกำแพงเพชร : หลักฐานการใช้พุทธศักราชครั้งแรกบนผืนแผ่นดินไทย

: ฤกษ์สถาปนาพระบรมธาตุนครชุม กำแพงเพชร

: ฆากระดานเลข พิชญโลก : ๓๑ ปีแห่งการค้นพบ

สารบัญ

- กำแพงเพชร : เมืองที่ถูกลืมไปจากหน้าประวัติศาสตร์

ปฏิพัฒน์ พุ่มพงษ์แพทย

Kamphaeng Phet : A Historically Forgotten City

Patipat Phumpongphaet

4

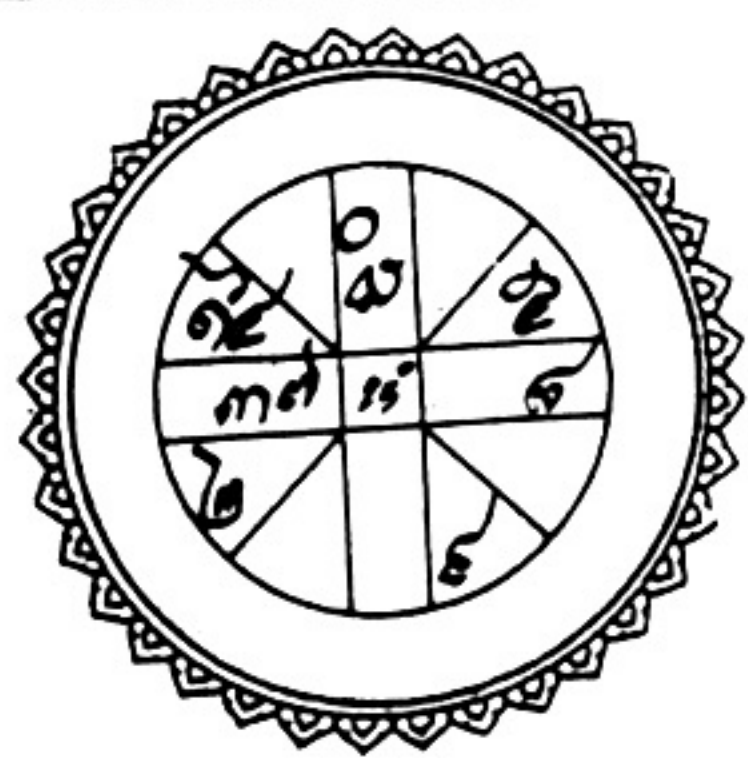
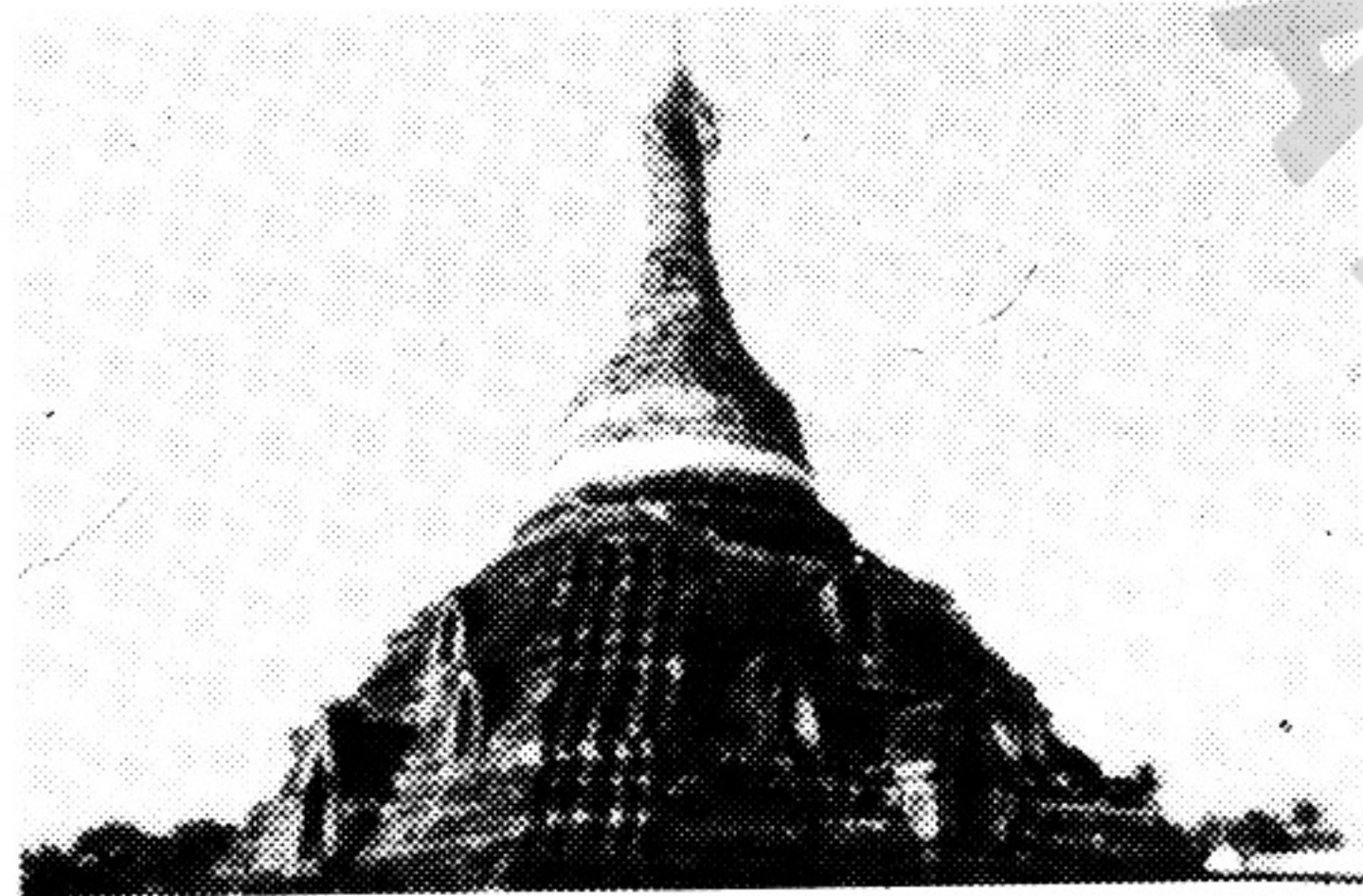
- อารยธรรมสุโขทัยจากจารึกเมืองกำแพงเพชร

ก่องแก้ว วีระประจักษ์

A Study of Sukhothai Culture as Described in Four Kamphaeng Phet Inscriptions.

Kongkaew Weeraprajak

21

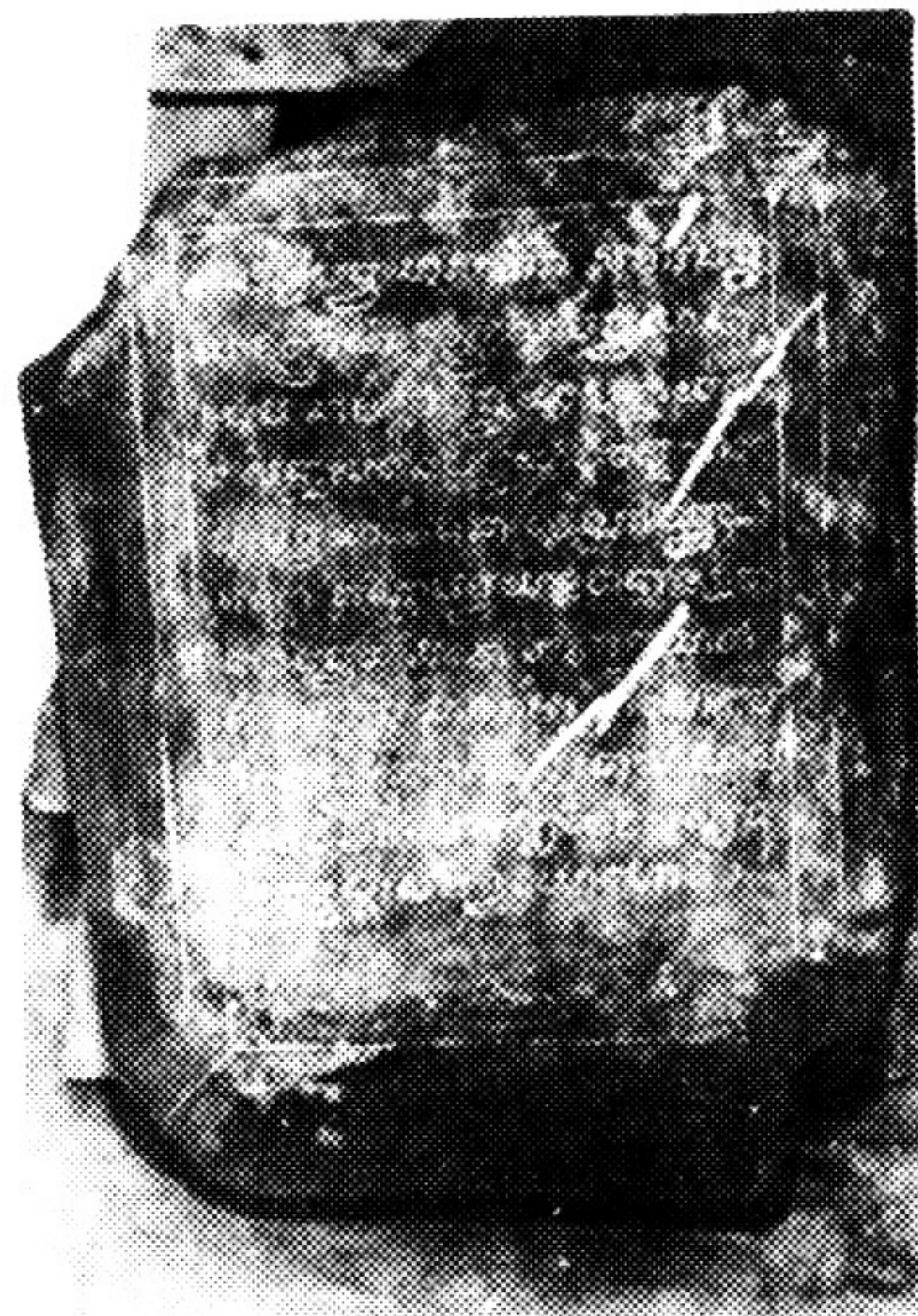
- การคำนวณวันสถาปนาพระบรมธาตุนครชุม

อารี สวัสดิ์

Conversion of Inscription Astrological Dates for Nakhon Chum Stupa

Aree Sawatdee

26

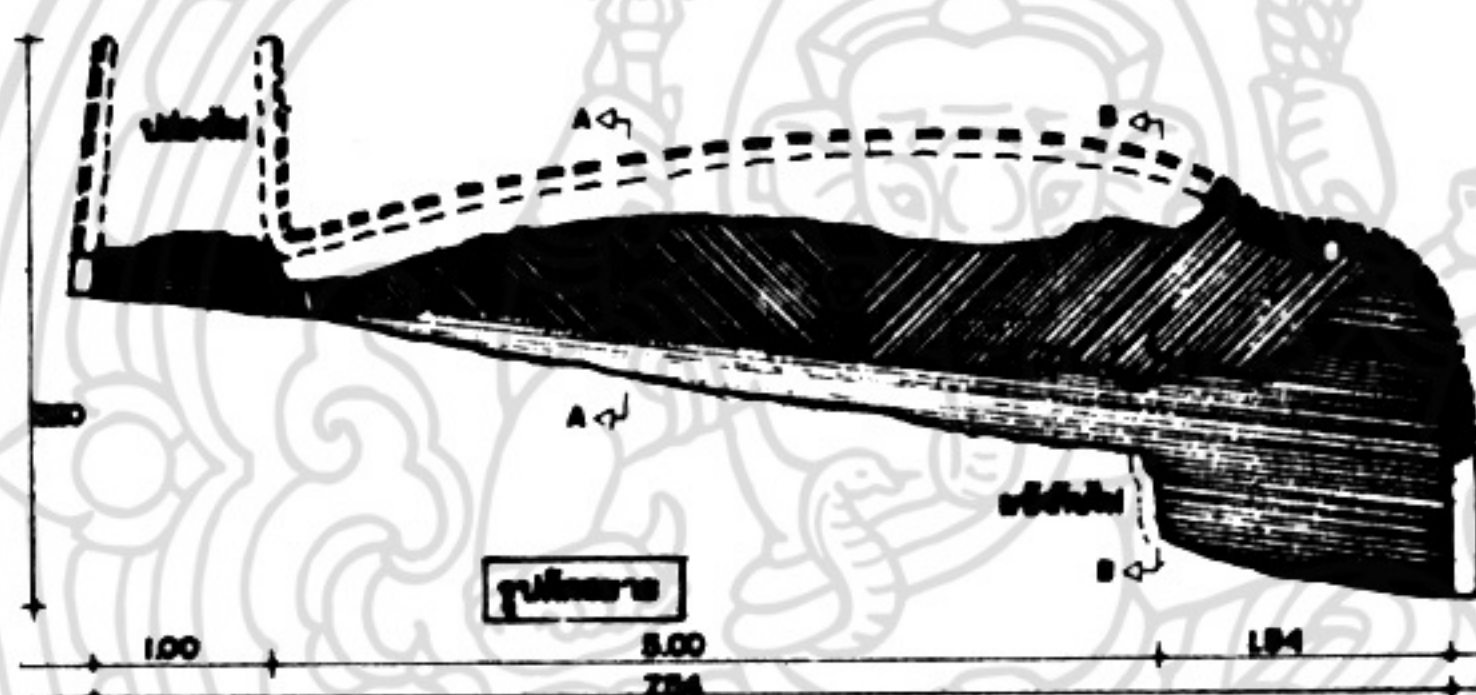
- ศิลาจารึกวัดมหาธาตุสุโขทัย

ชะเอม แก้วคล้าย

An Inscription from Wat Maha That, Sukhothai

Cha-ame Kaewglai

30

- การขุดค้นเตาบ้านเตาไห

ประโชติ สังขนกกิจ

An Excavation of Ban Tao Hai Kiln, Phitsanulok

Prachote Sangkhanukit

34

- ศิลปะถ้ำผากระดานเลขพิษณุโลก : ๓๐ ปีแห่งการค้นพบ

อมรา ศรีสุชาติ

Rock Art at Pha Kradanlek, Phitsanulok

Amara Srisuchat

42

- ฉันทเฉลิมพระเกียรติ

61

พระเจ้าปราสาททอง

(ต่อจากฉบับที่ ๔)

A Poem in Honour of King Prasatthong (Continued)

- กฎหมายเกี่ยวกับ

84

ทรัพยากรวัฒนธรรม :

ทรัพย์สินของแผ่นดิน

ประพัฒน์ ตรีนรงค์

Laws Concerning Cultural Resources as State Properties.

Prapat Treenarong

- เล่าเรื่องจากภาพ

91

ขจร มุกมีคำ

พิรักษ์ ชวนะเกรียงไกร

Telling Stories from Pictures

Khajorn Mukmeekha

Pirak Chawanakriengkrai

- แนะนำหนังสือ :

94

ปราสาทพนมรุ้ง.

โบราณคดีสี่ภาค

ขจร มุกมีคำ

Introducing Recent Publications : Phanom Rung, and Archaeology in the Four Regions

Khajorn Mukmeekha

- จากท่านผู้อ่าน

96

จดหมายชี้แจงเรื่องข้อ

ผิดพลาดของบทความ

ในนิตยสารศิลปากรปี

ที่ ๓๐ เล่มที่ ๖ โดย

ศาสตราจารย์หม่อมเจ้า

สุภัทรดิศ ดิศกุล

A letter Informing About Errors in an Article in the Journal, vol.31 no.6

M.C. Subhadradis Diskul

ในบรรดาศิลปจาริกสมัยสุโขทัย ศิลปจาริกหลักที่ ๓ หรือที่เรียกกันทั่วไปว่า **จาริกนครชุม** นับเป็นศิลปจาริกหลักหนึ่งที่เล่าเรื่องราวเหตุการณ์และปรากฏการณ์ทั้งบนภาคพื้นดินและท้องฟ้าไว้กระจ่างชัดและน่าสนใจ ข้อความบางตอนในศิลปจาริกหลักนี้ได้กล่าวชัดเจนถึงปีเสวยราชสมบัติของพระยาไทยในเมืองศรีสัชชนาลัยสุโขทัย ว่าเป็น ปี จ.ศ. ๑๒๗๙ หรือ พ.ศ. ๑๙๐๐

คุณอารี สวัสดิ์ ผู้เสนอบทความ **การคำนวณวันสถาปนาพระบรมธาตุนครชุม** เรื่องนี้ ตำแหน่งหน้าที่การงานเป็นวิศวกรขององค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย แต่มีความรู้ความสามารถทั้งทางด้านดาราศาสตร์และโหราศาสตร์ จนได้รับเกียรติเป็นที่ปรึกษาของสมาคมดาราศาสตร์ไทย และเป็นกรรมการวิชาการของสมาคมโหราแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ จากความรู้ความสามารถดังกล่าว จึงได้นำข้อมูลที่ได้จากการอ่านจาริกนครชุมมาคำนวณหาวันเดือนปีที่ใช้ในปัจจุบัน โดยอาศัย วัน เดือน ปี และปีนักษัตรซึ่งบันทึกโดยโหราจารย์ในอดีต โดยอ้างอิงปฏิทินต่าง ๆ ที่ได้จัดทำไว้แล้ว มาคำนวณด้วยคอมพิวเตอร์ซึ่งให้ผลการคำนวณเป็นไปโดยสะดวก รวดเร็วและถูกต้องแม่นยำ

กองบรรณาธิการ

การคำนวณวันสถาปนา พระบรมธาตุนครชุม

อารี สวัสดิ์

ส่วนบริการโทรศัพท์ภูมิภาค

องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย

ศิลปจาริกนครชุมหลักที่ ๓ นี้ เดิมอยู่ที่วัดบรมธาตุริมแม่น้ำปิงข้างทิศใต้ หน้าเมืองกำแพงเพชร มีคำจารึกด้านที่ ๑ กล่าวถึงวัน**สถาปนาพระบรมธาตุนครชุม** ว่า

(๑) ศกราช ๑๒๗๙ ปีระกา เดือนแปดออก
ห้าค่ำวันนสุกรหนไทกตตราบู

(๒) รพผลคุณินกกสดตรเมื่อยามอนนสถา-
ปนานันนเปน หกคำ

อ่านว่า “ศักราช ๑๒๗๙ ปีระกา เดือนแปด
ออกห้าค่ำ วันศุกร์ หนไท กัดเรา บุรพผล คุณี
นักษัตร เมื่อยามอันสถาปนานั้นเป็นหกคำ

อธิบายคำ

ศักราช ๑๒๗๙ ตรงกับ มหาศักราช ๑๒๗๙

” จุลศักราช ๗๑๙

” กลียุคศักราช ๔๔๕๘

” พุทธศักราช ๑๙๐๐

” คริสตศักราช ๑๓๕๗

เดือน ๘ ออก ๕ ค่ำ วันศุกร์ คือ เดือน ๘
ขึ้น ๕ ค่ำ วันศุกร์

หนไท คือ แบบไทย, ธรรมเนียมไทย,
วันไทย

กัดเรา คือ วันกัดเรา หรือกัดเล้า คือ วันไทย
มี ๖๐ วัน ๑ เต่าสง่า ๒ กำเม็ด... ๒๗ เป็กสัน ๒๘

กัฒเล้า ๒๙ กดเล็ด... ๖๐ ล้วงไล้

วิธีการคำนวณเอาวันหรุณอ์ดตาดั้ง เอา ๖๐ หาร เศษ ๑ เต้าสง้า เศษ ๒ ก้าเม็ดตามลำดับ วันกัฒเล้าเป็นวันที่ ๒๘ ใน ๖๐ วัน

บูรพผลคุณี่ คือ จันทรสถิตราศีสิงห์ สมมุสระหว่าง ๑๓ องศา ๒๐ ลิปดา ถึง ๒๐ องศา ๔๐ ลิปดา มหัทธโนแห่งฤกษ์ที่ ๑๑

ขึ้น ๕ ค่ำ คือ เมื่อจันทรสถิตราศีสิงห์ บูรพผลคุณี่ ขึ้น ๕ ค่ำ อาทิตยต์องสถิตราศีมิถุน

วิธีการคำนวณ

ได้จัดการคำนวณด้วยคัมภีร์สุริยยาตร์ ดูได้จากหนังสือ ๓๐๐ ปีดาราศาสตร์ไทย วารสารศูนย์บริภณท์เพื่อกการศึกษา ปีที่ ๑๒ ฉบับที่ ๒ ฉบับที่ ๒ เมษายน-มิถุนายน ๒๕๓๑ เรื่อง คัมภีร์สุริยยาตร์ในรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชสู่ คัมภีร์มหาสารัมภ์ ในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว หน้า ๘๖-๑๐๙ แสดงที่มาของคัมภีร์และโปรแกรมคัมภีร์สุริยยาตร์ของผู้เขียนเองอย่างละเอียด สามารถคำนวณปฏิทินเถลิงศก อัดดาประสงค์ ตำแหน่ง อาทิตยต์ จันทร์ แสดง ราศี องศา ลิปดา และฤกษ์ได้

ข้อมูลการคำนวณ

ปีคริสต์ศักราช ๑๓๕๗ หรือ พ.ศ. ๑๙๐๐ เดือนมิถุนายน วันที่ ๒๓ เวลา ๑ นาฬิกา ๓๔ นาที ๑๕ วินาที

ผลการคำนวณด้วย

คัมภีร์สุริยยาตร์

จุลศักราช = ๗๑๙
 หารุณอ์ดตา = ๒๖๒๗๐๙
 วันไต่ย,หนไท = ๒๙ กดเล็ด
 วาร = ศุกร์
 ดิถี = ขึ้น ๕ ค่ำ (๕.๐๐๐๐๑)
 อาทิตยต์ = ราศีมิถุน ๒๕ องศา ๔ ลิปดา
 จันทร์ = ราศีสิงห์ ๒๐ องศา ๔ ลิปดา
 นักษัตร = บูรพผลคุณี่ มหัทธโนแห่งฤกษ์ที่ ๑๑

ข้อมูลทางปฏิทิน

ปี จ.ศ. ๗๑๙ หรือ พ.ศ. ๑๙๐๐ เป็นปี ปกติสุรทิน ปกติมาส อธิกวาร หลักฐานจากหนังสือของ AMERICAN PHILOSOPHICAL SOCIETY INDEPENDENCE SQUARE. PHILADELPHIA. 1973 และหนังสือ NEW AND FULL MOONS 1001 B.C. TO A.D. 1651 โดย HERMAN H. GOLD STINE หน้า ๑๙๗ ได้แสดงผลว่า ปีคริสต์ศักราช ๑๓๕๗ NEW MOON (จันทรดับ) ที่ ๒๙๑๕๘ วันที่ ๑๘ มิถุนายน เวลา ๑๑.๑๑ น. ๙๔ องศา ๔๔ ลิปดา ฉะนั้นวันขึ้น ๕ ค่ำ ควรเป็นวันที่ ๒๓ มิถุนายน เช่นกัน

จากหลักฐานที่ปรากฏในปฏิทินสากล-จีนของนายโอวเอียนอี่ และ นายแซจ้วนซัน แห่งประเทศไต้หวัน ใน A SINO-WESTERN CALENDAR FOR TWO THOUSAND YEAR 1-2000 A.D. ได้แสดงผลว่า

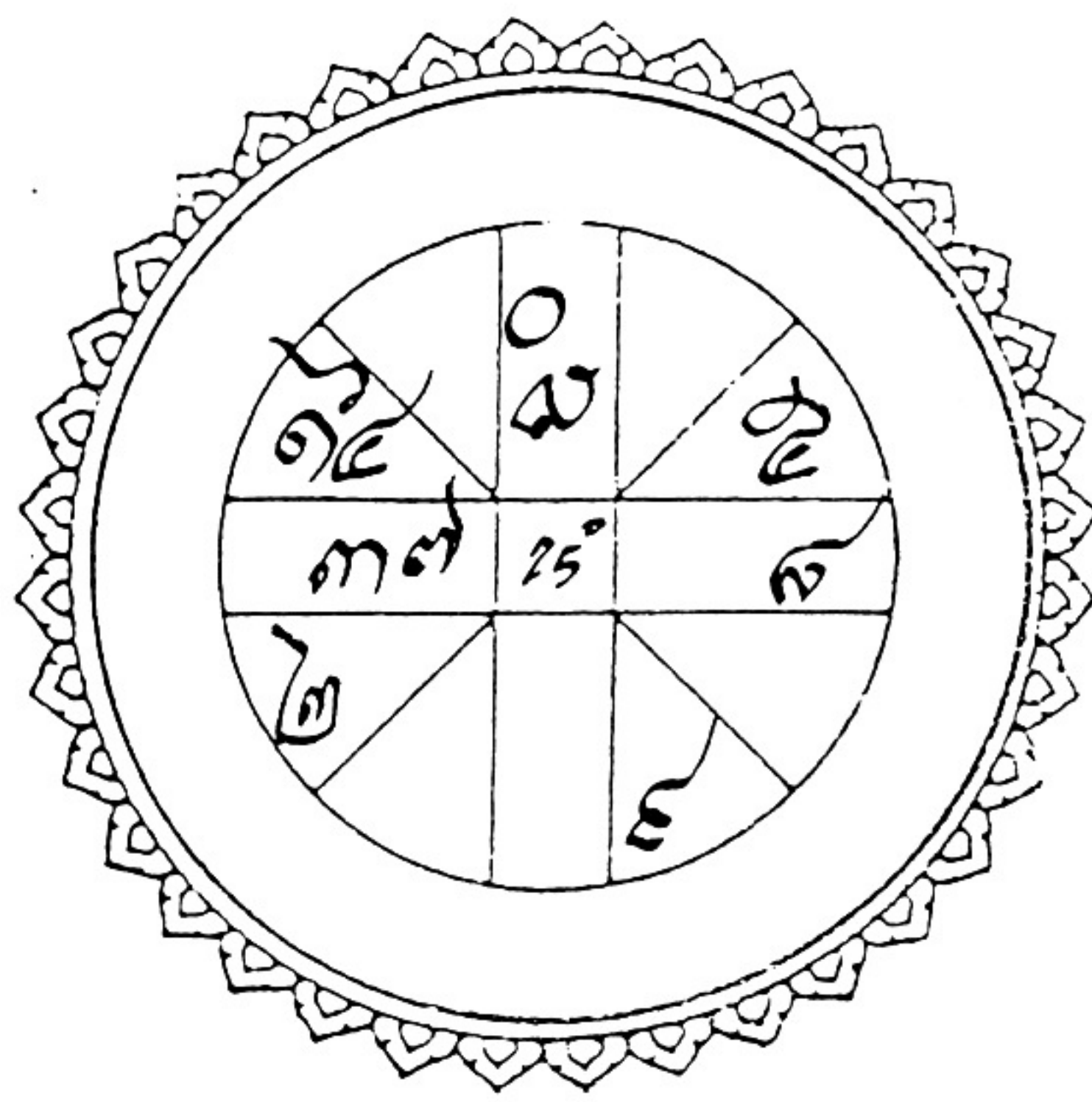
คริสต์ศักราช ๑๕๓๗ วันที่ ๑ เดือน ๖ (จีน) ตรงกับวันที่ ๑๘ มิถุนายน และวันขึ้น ๕ ค่ำ เดือน ๖ (จีน) ตรงกับวันที่ ๒๒ มิถุนายน ค.ศ. ๑๓๕๗ เป็นวันพฤหัสบดี หากเป็นวันที่ ๒๓ มิถุนายน ค.ศ. ๑๓๕๗ จะเป็นวันศุกร์ และขึ้น ๖ ค่ำ เดือน ๖ (จีน)

ข้อสังเกต

ผลการคำนวณจากท้องคัมภีร์สุริยยาตร์ตรงกับศิลาจารึกทุกประการ ยกเว้นวันหนไทได้วัน ๒๙ กดเล็ด ไม่ใช่ ๒๘ กัฒเล้า

หากลดวันคำนวณไป ๑ วัน จะได้วันหนไทถูกต้องแต่ผลการคำนวณอื่นจะไม่ตรงกับศิลาจารึกเลย

ดังนั้นวันศุกร์ ขึ้น ๕ ค่ำ เดือน ๘ ปีระกาวันกัฒเล้า บูรพผลคุณี่นักษัตรศักราช ๑๒๗๙ น่าจะตรงกับ **วันที่ ๒๓ มิถุนายน พ.ศ. ๑๙๐๐** หากมีการจารึกขึ้นใหม่ตามท้องคัมภีร์สุริยยาตร์แล้วจารึกจะเป็นดังนี้

วันสถาปนาพระบรมธาตุนครชุม
๖ ๕ ๘ คำปีระกาหนไทกัถเล่า
บุรพผลคุณี่ มหาศักราช ๑๒๗๙
กำแพงเพชร
วันที่ ๒๓ มิถุนายน พ.ศ. ๑๙๐๐
เวลา ๐๑ : ๓๔ : ๑๕ น. ค.ศ. ๑๓๕๗

เถลิงศก	จุลศักราช	อัตรา
๗๑๙	๗๑๙	๗๑๙
๘๘๙๓	๘๘๙๓	๘๘๙๓
๓๙๒	๐	๐
๒๖๒๖๒๒	๒๖๒๖๒๒	๒๖๒๖๒๒
๓๙๔	๖๙๒๔๖	๖๙๒๔๖
๒๐๐๙	๒๙๕	๒๙๕
๗	๕.๐๐๐๐๑	๕.๐๐๐๐๑
๓	๖	๖
	๘๗	๘๗

ดาว	ราศี	องศา	ลิปดา	นวางค์ที่/ดาว	ตริยางค์ที่/ดาว	ฤกษ์ที่	นักษัตร	หมวดฤกษ์	ที่
๘	๐	๒	๔๒	๑/๓	๑/๓	๒๗/๑๒	อศวิณี	ทลิตไท	๑
๑	๒	๒๕	๔	๘/๖	๓/๘	๖/๒๒	ปรณวสุ	เพชฌฆาต	๗
๒	๔	๒๐	๔	๗/๖	๓/๓	๑๐/๓๐	บุรพผลคุณี่	มหัทโน	๑๑
๓	๓	๑๗	๓	๖/๕	๒/๓	๘/๑	อเศเลศ	สมโน	๙
๔	๒	๑๑	๔๑	๔/๗	๒/๖	๕/๒๒	อารทรา	เทวี	๖
๕	๑๐	๑๙	๕๖	๖/๕	๒/๔	๒๓/๕๙	สทภิสเศ	เทวี	๒๔
๖	๒	๐	๓๘	๑/๖	๑/๔	๔/๓๒	มฤคศิร	เทศาตรี	๕
๗	๓	๕	๔๙	๒/๑	๑/๒	๗/๑๑	ปุชยะ	ราชา	๘
๘	๔	๒๗	๕๓	๙/๔	๓/๔	๒๒/๒๐	ธนิษฐ	เทศาตรี	๒๓
๙	๗	๖	๔๙	๓/๔	๑/๓	๑๖/๑๕	อนูราชา	ราชา	๑๗
๐	๐	๒๗	๔	๙/๕	๓/๕	๒/๑	กฤติกา	ใจโร	๓

วันสถาปนาพระบรมธาตุนครชุม
จารึกนครชุม

มหาศักราช ๑๒๗๙ ๖^{๕๔} คำ ปีระกา
หนไทกัฒเล้า (๒๘) บุรพผลคุณีนั กษัตร์

ข้อพิจารณา

มหาศักราช ๑๒๗๙ = พ.ศ. ๑๙๐๐
= จ.ศ. ๗๑๙
= ค.ศ. ๑๓๕๗
= ปีระกา

บุรพผลคุณีนั กษัตร์ = จันทร ๒ สมณุส ๑๓
องศา ๒๐ ลิปดา - ๒๐
องศา ๔๐ ลิปดา ราศีสิงห์
ฤกษ์ที่ ๑๑ มหัทธโนแห่ง
ฤกษ์
ขึ้น ๕ คำ = อาทิตย์ ๑ ต้องอยู่ราศี
มิถุน
หนไทกัฒเล้า = ลำดับที่ ๒๘ ใน ๖๐ วัน
๒๓ มิถุนายน ๑๙๐๐

